

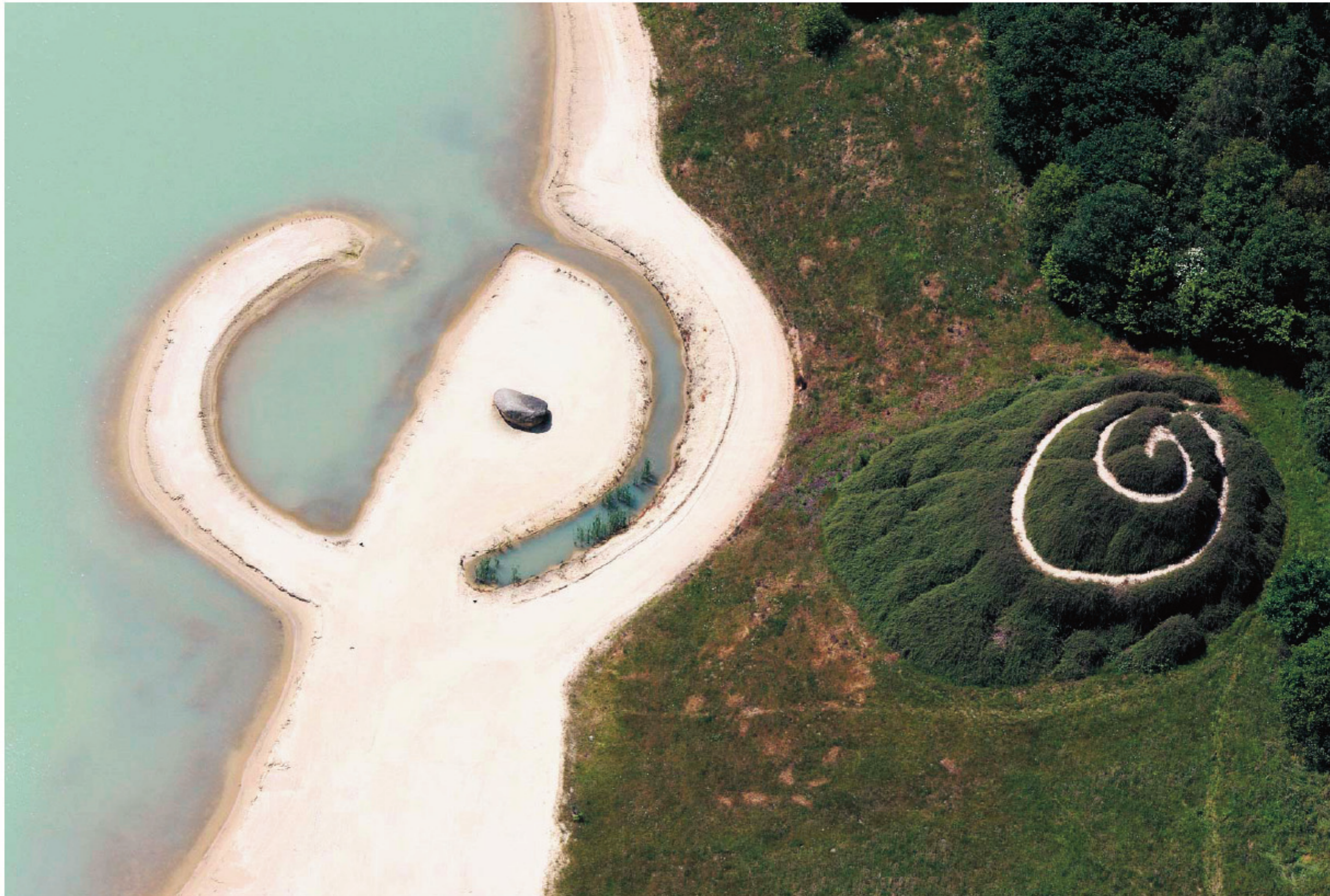
# Nooit aan de natuur teruggegeven



Bezien vanuit het Emmer lucht-ruim is het een merkwaardige verschijning, die doet denken aan graancirkels en ufo's. Wie wat aardser in elkaar steekt, ziet er een euroteken in. Maar die munt bestond nog niet toen Robert Smithson het kunstwerk, want dat is het, *Broken Circle/Spiral Hill* in 1971 maakte.

Foto: Peter Elenbaas  
Tekst: Marieke Kwak

**B**roken Circle/Spiral Hill, zo wordt het kunstwerk van de Amerikaan Robert Smithson vaak genoemd. In feite gaat het om twee delen, in en bij de zandwinningsplas aan de Emmerhoutstraat in Emmen. Smithson, grondlegger van de *land art*, maakte de creaties veertig jaar geleden. Twee jaar later kwam hij om bij een vliegtuigongeluk toen hij zijn recentste kunstwerk, in Amarillo (Texas), van bovenaf wilde bekijken. Met *Broken Circle/Spiral Hill* gaf de Amerikaan een mix van natuur en industrie, de zandwinning, kunst in zijn vorm. Het eerste deel is een gebroken cirkel met een landtong in het water en haar spiegelbeeld op het land in de vorm van een uitgegraven kanaaltje. Het tweede deel is een heuvel met een omhoog lopend spiraalpad. Wie het wil lopen, gaat tegen de klok in, waarmee Smithson een soort tegendraadsheid wilde uitdrukken. De grote zwerfkei in het midden was hem aanvankelijk een doorn in het oog, maar de beschikbare machines waren niet sterk genoeg om het ding weg te slepen. Dat *Broken Circle/Spiral Hill* niet door de natuur is opgeslokt, is te danken aan Gerard de Boer, eigenaar van de zandgroeve. Hij vult het zand dat in de loop der tijd wegspoelt, telkens weer aan. Hij kruipt ervoor op de shovel en hanteert de schop op plekken waar de machine niet bij kan. De Boer zou het zonde vinden als Smithson's werk verloren zou gaan, wat wél de opzet was. Smithson schiep, filmde en gaf terug aan het landschap. *Broken Circle/Spiral Hill* is het enige kunstwerk van Smithson dat in Europa is overgebleven. Bovenaan de heuvel wacht een fraai uitzicht over de plas en de zandwand. Die ook geologisch interessant is, omdat een gletsjer de verschillende zandlagen en tijden door elkaar husselde en zichtbaar maakte. Wie wil komen kijken, moet eerst een afspraak maken met Zand- en Exploitatiemaatschappij Emmen BV. Bezoekers die zich onbevoegd bij de zandwinning ophouden, worden teruggestuurd door de bewakers: twee mannen op leeftijd die aan de waterkant zitten te vissen. Dat mogen zij, in ruil voor hun oogje in het zeil.



Wilt u deze foto nabestellen?  
Ga naar [www.onbewolkt.nl](http://www.onbewolkt.nl)

**DRENTHE ONBEWOLKT**

**Nu voorintekening**

Bij voldoende belangstelling worden ruim 170 foto's gebundeld tot een prachtige uitgave.

Ja, indien het boek **DRENTHE ONBEWOLKT** verschijnt bestel ik exemplaren en betaal ik geen €29,50 maar €25,-\* per boek.

Naam: \_\_\_\_\_

Adres: \_\_\_\_\_

Postcode/Plaats: \_\_\_\_\_

Telefoonnummer: \_\_\_\_\_

E-mail: \_\_\_\_\_

Bank/gironummer: \_\_\_\_\_

Datum: \_\_\_\_\_ Handtekening: \_\_\_\_\_

Stuur deze ben in een enveloppe zonder postzegel naar:  
Dijk Wobwink, Antwoordnummer 6240, 8990 VC Leeuwarden.

\* Actie geldig t/m 22 oktober 2011. Wij houden u schriftelijk op de hoogte van de ontwikkelingen rondom de verschijning van het boek. Het verschijngedate boek wordt pas na voorafgaande aflevering afgeleverd. Hierbij nadrukt u ons om het totaal bedrag eenmalig van u rekening af te schrijven. (exclusief €1,95 verzendkosten ongeacht het aantal bestelde boeken)

DE GRONINGER